

TA'LIMDA JAMOAVIY VA GURUH TEXNOLOGIYASI

Aziza Yunusova-Andijon davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi

Malika G'aniyeva Murodjon qizi- Andijon davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi

Muqaddas Ro'zimuhammedova-Andijon davlat pedagogika insituti

Matematika yo'nalishi talabasi

Email:ganiyeva40@gmail.com

Annotatsiya: Kollektiv o'zaro ta'sir qilish texnologiyalari guruhlar ichidagi va guruhlararo qo'shma faoliyatga asoslanadi, ularning yetakchi xususiyati ta'lim faoliyatining kooperativ natijasiga erishish, shu jumladan har bir ishtirokchining hissasidir.

Abstract: Technologies of collective interaction are based on joint intra-group and inter-group activities, their leading feature is the achievement of a cooperative result of educational activities, including the contribution of each participant.

Абстрактный: Технологии коллективного взаимодействия основаны на совместной внутригрупповой и межгрупповой деятельности, ведущей особенностью которой является достижение кооперативного результата образовательной деятельности, включающего вклад каждого участника.

Kalit so'zlar: Texnika ,metod, birlashmalar, jamoa ,guruh, kollektiv, samarali metodlar, uzluksiz ,kasbiy malaka.

Keywords: Technique, method, associations, team, group, collective, effective methods, continuous, professional qualification.

Ключевые слова: методика, метод, объединения, команда, группа, коллектив, эффективные методы, непрерывность, профессиональная квалификация.

Kirish:

Mahalliy va xorijiy psixologik-pedagogika fanlarida mavjud bo'lgan yondashuvlarga asoslanadi, ular o'quvchilarning ta'limdagi ijtimoiy o'zaro ta'sirini o'qitish, rivojlantirish va tarbiyaviy vazifalarni bir vaqtning o'zida samarali hal qilishni ta'minlaydigan yangi pedagogik amaliyot sifatida ko'rib chiqadilar.

Guruh va jamoaviy o'zaro ta'sir texnologiyalari birgalikdagi faoliyat uchun shart-sharoitlarni yaratishga imkon beradi, bunda quyidagilar sodir bo'ladi:

ishtirokchilarning ijobiy o'zaro bog'liqligi, ya'ni natijalarga birgalikda erishishga e'tibor qaratish, talabalarning har bir muvaffaqiyatning boshqalar muvaffaqiyatiga bog'liqligini tushunish;

shaxslararo o'zaro ta'sir, ta'lim muammolarini birgalikda hal qilish sharti sifatida bir-biriga o'zaro yordam berish;

guruhlarning o'zaro ta'siri va muloqotining normalari, tamoyillarini birgalikda ishlab chiqish;

guruh maqsadlarini va har bir talaba, jamoaviy va individual javobgarlikni aniq belgilash;

jamoaviy fikrlash jarayonida ishning borishi va natijalarini birgalikda baholash;

har kimning shaxsiy hissasini hisobga olgan holda, guruh va individual ish faoliyatini baholashning kombinatsiyasi;

tashkiliy shart-sharoitlarni yaratish: guruhlarning fazoviy joylashuvi, ishtirokchilarning dialogik o'zaro ta'siri va muloqotini ta'minlash; birgalikdagi faoliyatning har bir bosqichi uchun muddatlarni belgilash;

boshqaruvchi, qo'shma faoliyat koordinatori, shuningdek, yordamchi (inglizcha facilitate - osonlashtirish, yordam berish, rag'batlantirish) vazifasini bajaradigan o'qituvchining maxsus pozitsiyasi.

Guruh va jamoaviy o'zaro ta'sir texnologiyalarini tashkil etish asosidagi qo'shma o'quv faoliyati tamoyillari .

1. **“Individual badallar” tamoyili.** Guruh va jamoaviy hamkorlikning asosiy maqsadi har bir ishtirokchining ish natijalarini bir-birini to'ldirish, o'zaro boyitish, umumlashtirish va hamkorlik qilish asosida amalga oshiriladigan ta'lim muammolarini hal qilish orqali o'rganish samaradorligini oshirishdir. Ushbu tamoyilga asoslanib, jamoaviy o'zaro ta'lim texnologiyasi (CSR), biznes o'yinlari, "ijodiy guruh" usuli, smenali guruhlarda ishlash va boshqalar kabi texnologiya va usullar quriladi.

2. **"Pozitsiyaviy printsip"** . Guruhning o'zaro ta'siri turli nuqtai nazarlarni, o'quvchilarning pozitsiyalarini, muammoga qarashlarini, guruh ishining ob'ektini aniqlash va to'qnashuvga asoslanadi, bu esa eng to'g'ri pozitsiyani yoki ko'pchilikni qoniqtiradigan pozitsiyani tanlash bilan yakunlanadi. Ushbu turdagi o'zaro ta'sirning psixologik mexanizmi "konstruktiv to'qnashuv" ga aylanadi, uni hal qilish jarayonida nafaqat ta'lim vazifasini hal qilishning eng maqbul usuli, balki boshqa odamni tushunish, boshqa nuqtai nazarlarni hurmat qilish qobiliyati ham rivojlanadi. o'z pozitsiyalarini uyg'unlashtirish yo'llarini izlash shakllanadi. Muhokama va pozitsion rol o'yinlari kabi texnologiyalar shu tamoyilga asoslanadi.

3. **“Hamkorlikni rivojlantirish” tamoyili.** Maqsad - tadqiqot, birgalikdagi faoliyat jarayonida yuzaga keladigan yangi paydo bo'lgan va tobora murakkablashib borayotgan muammolarni hal qilish yo'llarini birgalikda izlash. "Rivojlanayotgan hamkorlik" uchun turtki - bu ijtimoiy va kasbiy amaliyotning paydo bo'lgan muammolarini hal qilish zarurati va nazariy bilimlarning etarli emasligi, shuningdek, ularni hal qilishni ta'minlaydigan ijtimoiy o'zaro ta'sir usullari o'rtasidagi ziddiyat. Muammolarni birgalikda anglash va shakllantirish, maqsadlarni belgilash, muammolarni hal qilishning har bir bosqichini rejalashtirish, amalga oshirish va aks ettirish va hamkorlikning yangi usullariga o'tish jarayonida o'quvchilar o'zlarining munosabatlari va faoliyati strukturasi bir sifat darajasidan ikkinchisiga qayta quradilar. Natijada, bu tarzda tuzilgan birgalikdagi faoliyat nafaqat ijodiy, tizimli tafakkurni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarish va birgalikda boshqarish, o'z-o'zini rivojlantirish va birgalikda rivojlantirish qobiliyatini ham shakllantiradi. Texnologiyaning bu turi tashkiliy

faoliyatni o'z ichiga oladi. -faollik o'yini (G.P.Shchedrovitskiy), hamkorlikni rivojlantirish texnologiyasi (T.Akbashev), kollektiv aqliy faoliyat texnologiyasi (K.Ya.Vazina).

4. **“Rolli xulq” tamoyili.** U qo'shma faoliyatni tashkil qilishni ta'minlaydigan simulyatsiya, rolli o'yin turidagi biznes o'yinlarida qo'llaniladi. Rol o'ynash xatti-harakati pozitsion qarama-qarshilik o'yini shaklida olib boriladigan munozaralarga ham xos bo'lib, uning davomida bilimlar olinadi va uni kompleks qo'llash sodir bo'ladi. Masalan, o'yinlar va muhokamalar ("Sud", "Munozara", "Matbuot anjumani" va boshqalar).

Guruh va jamoaviy hamkorlikni tashkil etish usullari

Kichik guruhlar bir xil vazifani og'zaki yoki yozma ravishda bajaradilar; natijalarni umumiy jadvalga kiriting; bir-birini to'ldiruvchi boshqa guruhlar faoliyati natijalari bilan bog'lash; xatolarni tuzatish; guruh ishining samaradorligini baholash.

Guruhlar turli vazifalarni oladilar, o'z ishlari natijalarini umumiy muhokama uchun taqdim etadilar, shundan so'ng ular tahlil qilinadi; faoliyat mahsuli va guruhlarining ishi baholanadi.

Guruhlar turli vazifalarni oladilar, lekin ular umumiy natijaga erishish uchun harakat qilishadi; natijalar birlashtirilib, ular guruhlarda tahlil qilinadi va baholanadi.

Smenali tarkib guruhlarini bir vaqtning o'zida ishlarni tashkil etishning 1 va 3 usullarini amalga oshirishga imkon beradi, shu bilan birga vazifalarni nafaqat guruhlar o'rtasida, balki har bir talaba o'rtasida taqsimlashni ta'minlaydi.

Guruhlarining "karusel" printsipli bo'yicha ishi har bir guruhga barcha vazifalarni ketma-ket bajarishga imkon beradi, xona bo'ylab bir stoldan ikkinchisiga o'tadi, bu erda yangi vazifa yoki umumiy vazifaning bir qismi taqdim etiladi va ishini boshqaradi. o'qituvchilar orasidan maslahatchi.

Guruhlarining ishi "estafeta poygasi" tamoyiliga asoslanadi, bunda vazifa aylana bo'ylab keyingi guruhga o'tkaziladi. Shunday qilib, har bir guruh har bir o'quv vazifasini hal qilishga hissa qo'shadi. O'quv vazifasining xususiyatiga qarab (masalan, muammoli topshiriq, bahsli savol) har bir guruh o'z yechimini berishi

mumkin. Ish oxirida topshiriqning asl nusxasi har bir guruhga aylanada qaytariladi, guruh jamoaviy ish natijalarini umumlashtiradi va ularni va o'z ishlarini baholaydi.

Kollektiv o'zaro ta'lim texnologiyasi (CSR)

Ushbu texnologiyaning kelib chiqishida muhandis va o'qituvchi A.G.Rivin bo'lib, u 1918 yilda o'rta maktabda deyarli barcha fanlarni o'rganish uchun birinchi bo'lib jamoaviy ta'lim faoliyatidan foydalangan va 1930 yilda Kievda norasmiy, "yovvoyi" universitet ochgan. unda u uch yil davomida bo'lajak muhandislarga yuqori sifatli ta'lim berdi. Uning texnikasi bir nechta nom oldi: tashkiliy dialog (tashkiliy dialog), birlashtirilgan dialog, iste'dod (talant va daho). A.G.Rivin g'oyalari unutilib, faqat urushdan keyingi yillarda rasmiy pedagogika va konservativ ta'limni boshqarish tizimi tomonidan qurilgan to'siq va to'siqlar orqali V.K.Dyachenko tomonidan bu g'oyalar amaliyotga tatbiq etilib, yaxlit tizimga aylantirildi. , shuningdek M. A. Mkrtchyan, A. G. Granitskaya va boshqalar.

Kollektiv o'zaro ta'lim texnologiyasining nazariy asoslari (KSS) V.K. Dyachenko tomonidan ishlab chiqilgan. O'rganishni muloqotning alohida holati sifatida ko'rib, u o'rganishning to'rtta shaklini belgilaydi

Individual - talaba o'qituvchining topshiriqlari va ko'rsatmalariga muvofiq mustaqil ishlaydi.

Bug'xonasi - "o'qituvchi - talaba", "talaba - talaba" (biri gapiradi - ikkinchisi tinglaydi).

Guruh - "o'qituvchi - talabalar", "talaba - talabalar" (bir gapiradi - hamma tinglaydi). V.K.Dyachenkoning fikricha, guruh shakli nafaqat kichik guruhdagi ishlarni, balki mashg'ulotning frontal shaklini ham o'z ichiga oladi.

Kollektiv - "talabalarning yarmi gapiradi - yarmi tinglaydi). Muallif faqat smenali juftlikdagi ishlarni kollektiv shakl deb hisoblaydi. Guruh ish shakllari so'zning qat'iy ma'nosida jamoaviy shakllar emas, chunki ularda, qoida tariqasida, eng faol talabalar intensiv ishlaydi.

Tarixiy shakllangan ta'lim usullari alohida yoki ko'pi bilan uchta ta'lim shaklini o'z ichiga oladi. Va faqat KSS barcha mavjud tashkiliy shakllarni amalga oshirish imkonini beradi.

Kollektiv o'zaro ta'lim har bir talabani boshqa talabalarning faol o'quv faoliyatiga jalb qilish orqali amalga oshiriladi . Buning uchun talaba:

yangi mavzuni o'rganish yoki mustaqil ravishda topshiriqni bajarish (yakka tartibdagi ish);

mavzuni yoki topshiriqni bajarish tartibini boshqa talabaga tushuntirish; boshqa talabaning tushuntirishini tinglash yoki u tomonidan berilgan topshiriqni bajarish (juftlik ish);

yangi sherik toping va ishning oldingi bosqichiga o'xshash harakatlarni bajaring, so'ngra ularni o'quv jarayonining boshqa ishtirokchilari bilan takrorlang (smenali juftlikda ishlash);

guruhdagi topshiriqning bajarilishi to'g'risida hisobot berish, o'quv guruhi ishini boshqarishga tayyor bo'lish (guruh shakli).

Shunday qilib, CSR talabalarning individual, juftlik, guruh va jamoaviy faoliyatining potentsialini amalga oshirishga imkon beradi.

CSR tamoyillari: to'liqlik; bilimlarni uzluksiz va darhol uzatish; universal hamkorlik va o'zaro yordam; har bir o'quvchining qobiliyatiga qarab o'qitish; ta'lim vazifalarini taqsimlash va topshirish; munosabatlarni pedagogiklashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Goliza M.V. "Vozravnaya i pedagogicheslaya texnologiya"
2. Gafarov A.E, " Pedagogik amaliyot". Toshkent 2002 y.
3. Davletshin M.G., Alimqulov YO., Ubaydullayev A., Umarov U., Alimova F., To'ychiyeva S. Psixologiya: qisqacha izohli lug'at (o'zbek tilida). – T.: TDPU, 1998. - 46 b.
4. Gillies, R. M. (2016). Cooperative Learning: Review of Research and Practice. Australian Journal of Teacher Education.
5. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. Educational Researcher.